

Aan Provinciale Staten

DATUM	22 juni 2021	NUMMER PS	Voegt de griffie toe
DOMEIN	SLO	COMMISSIE	Omgevingsvisie
STELLER	Erik van Hoogstraten	TELEFOONNUMMER	06-25762279
DOCUMENTUM NUMMER	82271E7B	PORTEFEUILLEHOUDER	Van Essen

Onderwerp Statenbrief:

Voortgangsbrief over de Nationale Omgevingsvisie (NOVI)

Voorgestelde behandeling:

Ter informatie

Geachte dames en heren,

Essentie / samenvatting

Op 7 juni 2021 heeft minister Ollongren van BZK de eerste jaarlijkse voortgangsbrief over de NOVI naar de voorzitter van de Tweede Kamer gestuurd. In deze brief wordt onder meer ingegaan op: 1) de gevolgen van COVID-19 voor de fysieke leefomgeving; 2) de uitvoering van de NOVI; 3) de resultaten van de Bestuurlijk Overleggen Leefomgeving (BOL), waaronder het BOL Noordwest d.d. 21 april 2021 en 4) twee recent verschenen adviesrapporten. Door middel van deze Statenbrief worden uw Staten over de belangrijkste punten uit de voortgangsbrief over de NOVI voor de provincie Utrecht geïnformeerd.

Toelichting

Gevolgen COVID voor fysieke leefomgeving

De coronacrisis accentueert volgens het Rijk onder meer het belang van een gezonde en aantrekkelijk ingerichte leefomgeving. Om binnen de stapeling van opgaven binnen Nederland ook de gewenste gezondheidswinst te halen, is volgens haar een integrale impuls nodig. Met het Programma Gezonde, Groene Leefomgeving (PGGL) wil het Rijk beleid, praktijk en kennis beter aan elkaar verbinden om te komen tot een leefomgeving die bijdraagt aan gezondheid voor iedereen. Vanuit het Programma Gezond en Veilig (in ontwikkeling) van de provincie Utrecht lopen er al contacten met het PGGL. Het PGGL biedt ook koppelkansen met het Programma Groen Groeit Mee van de provincie Utrecht en de regionale partners.

Het Planbureau voor de Leefomgeving concludeert dat de coronacrisis de vitaliteit en leefbaarheid van de centra van middelgrote steden ondermijnt. Daarom heeft dit kabinet in 2020 € 100 miljoen ter beschikking gesteld om vitaliteit en leefbaarheid van winkelgebieden in binnensteden te bevorderen en gaan de G6 (waaronder gemeente Utrecht) samen met de ministeries van BZK, EZK en JenV de impact van de coronacrisis op de grote binnensteden verkennen.

Nederland maakt naar verwachting aanspraak op € 5,96 miljard van de Recovery and Resilience Facility (RRF) van de Europese Commissie om de effecten van de coronacrisis op een duurzame en gezonde leefomgeving aan te kunnen pakken. De betekenis hiervan voor de provincie Utrecht is op dit moment nog niet bekend. Medio mei 2021 hebben de departementen hun ambtelijke verkenning voor de RRF afgerond. In totaal zijn er 49 fiches met investeringsplannen van de departementen geselecteerd voor het formatiepakket. Dit formatiepakket is echter vertrouwelijk.

Uitvoering van de NOVI

Rijk, provincies Noord-Holland, Utrecht en Flevoland hebben in het BOL Noordwest d.d. 21 april 2021 afgesproken dat zij de Omgevingsagenda Noordwest-Nederland verder uitwerken en deze in het voorjaar van 2022 aan het BOL Noordwest ter instemming voor leggen. De Omgevingsagenda Noordwest-Nederland wordt de bestuurlijke samenwerkingsagenda van het Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen voor de fysieke leefomgeving binnen dit landsdeel. In de NOVI is instrument Omgevingsagenda geïntroduceerd als een schakel tussen omgevingsvisies en vaak sectorale dan wel thematische (uitvoerings-)programma's. De Omgevingsagenda Noordwest-Nederland is een verbreding en vernieuwing van de huidige MIRT-gebiedsagenda Noord-Holland, Utrecht en Flevoland uit 2013 naar de gehele dimensie van de fysieke leefomgeving.

In de NOVI zijn acht NOVI-gebieden geïntroduceerd, waaronder het Groene Hart. NOVI-gebieden zijn gebieden waar grote en urgente ruimtelijk-fysieke opgaven uit de NOVI samenkomen en waarvoor een gezamenlijke meerjarige en vernieuwende aanpak nodig is. In het BOL Noordwest d.d. 21 april 2021 is over het NOVI-gebied Groene Hart afgesproken dat Rijk, provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht, gemeenten en waterschappen in het Bestuurlijk Platform Groene Hart nadere afspraken maken over de gezamenlijke inzet, de doelen/kaders en uitgangspunten op de focusthema's bodemdaling, watersysteem, vitale dorpen en steden. In het Bestuurlijk Platform Groene Hart wordt hiervoor een bestuursovereenkomst voorbereid, waarover in het najaar van 2021 kan worden besloten.

Binnen de provincie Utrecht wordt gewerkt aan twee van de zeven regionale verstedelijkingsstrategieën, zoals opgenomen in de NOVI. Het gaat om het Ontwikkelperspectief Utrecht Nabij (vastgesteld november 2020) en de Verstedelijkingsstrategie Arnhem-Nijmegen-Foodvalley. In het BO MIRT najaar 2020 is verder afgesproken dat het Rijk via een klankbordgroep aan het Ontwikkelbeeld 2030-2040 regio Amersfoort zal meewerken.

Het Rijk heeft binnen Nederland 14 grootschalige woningbouwlocaties benoemd waar zij met de betrokken overheden in een integrale aanpak aan de planuitwerking werkt. Tot deze locaties behoort het gebied Groot Merwede (Jaarbeurskwartier/Lombokplein, Merwedekanaalzone en A12 Zone) in de provincie Utrecht. Voor deze locaties zijn businesscases opgesteld. De businesscases maken systematisch inzichtelijk hoe de bekostiging van de locaties er uit ziet en geven een raming van de benodigde publieke (naast de private) investeringen. Het grootste gedeelte van de publieke investeringen betreft investeringen in bereikbaarheid. Op andere woningbouwlocaties draagt het Rijk onder meer met de Woningbouwimpuls bij aan het versnellen van de woningbouw. In de eerste twee tranches van de Woningbouwimpuls zijn middelen door het Rijk toegekend aan projecten in Utrecht, Amersfoort, Nieuwegein en Woerden. De inschrijving voor de derde tranche opent in september 2021.

Het nieuwe kabinet zal besluiten hoe de betrokkenheid en inzet van het Rijk bij de 14 grootschalige woningbouwlocaties waaronder Groot Merwede verder wordt ingevuld en of de Woningbouwimpuls gecontinueerd kan worden. Voor de provincie Utrecht geldt dat een stevige inzet qua capaciteit en middelen van het Rijk randvoorwaardelijk is om de grote woningbouwopgave te kunnen uitvoeren. Dit is zo ook naar voren gebracht in het BOL Noordwest d.d. 21 april 2021.

Ter uitvoering van de NOVI wordt door het Rijk een samenhangende aanpak van groen in en om de stad ontwikkeld en zullen afspraken met de medeoverheden worden gemaakt over de toepassing daarvan; het Rijk treft nu interdepartementaal (BZK, LNV, IenW en VWS) de voorbereidingen hiervoor. Hier liggen koppelkansen met het programma Groen Groeit mee van de provincie Utrecht en de regionale partners.

In reactie op de motie Terpstra over "een centrale plek voor Regionale Investeringsagenda's (RIA's) in de uitvoering van de NOVI" geeft minister Ollongren aan deze te koppelen aan de acht NOVI-gebieden, waaronder het Groene Hart. Het doel van de RIA's is om inzicht te krijgen in het publieke en private investerend vermogen en deze gebiedsgericht bij elkaar te brengen voor een gezamenlijke strategie op de uitvoering van ontwikkelingen in de leefomgeving. Daarnaast heeft minister Ollongren met de zogeheten NOVI-alliantie afgesproken om de RIA-pilot die zij gestart zijn, te koppelen aan de in de NOVI genoemde regionale verstedelijkingsstrategieën. Het gaat daarbij onder meer over een RIA voor het gebied Arnhem-Nijmegen-Foodvalley.

Resultaten Bestuurlijk Overleg Leefomgeving Noordwest

Op 21 april 2021 spraken minister Ollongren van BZK en staatssecretaris Van Veldhoven van IenW met de regionale bestuurders uit het landsdeel Noordwest over andere de woningbouwopgave, de regionale verstedelijkingsstrategieën, de Omgevingsagenda Noordwest-Nederland (zie NOVI-instrumentarium) en het NOVI-gebied Groene Hart (zie NOVI-instrumentarium).

Rijk en regionale partijen hebben gezamenlijk de ambitie om de grote verstedelijkingsopgave in de Metropoolregio's Amsterdam en Utrecht versneld te realiseren. Dit is een complexe opgave, die alleen haalbaar is wanneer wordt voldaan aan een groot aantal randvoorwaarden. Er zijn hiervoor meer middelen én een transitie van een projectgerichte financiering naar gezamenlijke en adaptieve, meerjarige, programmatische bekostiging nodig. Afgesproken is om als integraal onderdeel van de regionale verstedelijkingsstrategieën Metropoolregio Amsterdam en Utrecht Nabij een Rijk-regio programmering op hoofdlijnen uit te werken, op basis waarvan in het BO MIRT van najaar 2021 gesproken kan worden over de te maken afwegingen en keuzes. Na het zomerreces wordt een BO woningbouw en verstedelijkingsstrategieën ingepland om de voortgang van de verstedelijkingsstrategieën inclusief de Rijk-regioprogrammering en de inzet van het bestaande instrumentarium voor de woningbouw te bespreken.

Voor de Metropoolregio Utrecht bevestigen Rijk en regionale partijen de afgesproken koers in het Ontwikkelperspectief Utrecht Nabij. Prioriteit wordt gegeven aan verstedelijking in de Grote U met Metropoolpoorten en de Regiopoorten op corridors. Afgesproken is om nadere vervolgbesluiten te nemen op het BO MIRT 2021 en het BO MIRT 2022. Bij het gereed maken van de benodigde beslisinformatie voor de vervolgbesluiten wordt mogelijke doorontwikkeling van Rijnenburg (na 2035-2040) meegenomen. De regio Amersfoort werkt aan het Ontwikkelbeeld 2030-2040, waar door Rijk en regionale partijen als samenhangende vraagstukken worden geïdentificeerd: de multimodale corridors A1 en A28 en de integrale opgave in het landelijk gebied. Omdat de regio Foodvalley gedeeltelijk in het landsdeel Noordwest ligt, is in zowel BOL Noordwest als het BOL Oost gesproken over samenhangende vraagstukken i.r.t de Verstedelijkingsstrategie Arnhem-Nijmegen-Foodvalley. Geïdentificeerd zijn de multimodale corridors A12 en A1 en de integrale opgave in het landelijk gebied.

Twee recent verschenen adviesrapporten

Op 12 mei 2021 is het Interdepartementaal Beleidsonderzoek Ruimtelijke Ordening (IBO-RO) aan de Eerste en Tweede Kamer toegezonden. De kabinetsreactie hierop zal door het volgende kabinet worden opgesteld. Het IBO-RO richt zich op de algemene governance van de ruimtelijke ordening. Als hoofdlijn adviseert het IBO dat het Rijk per regio op grond van een beperkte set nationale opgaven de doelen en ordenende principes voor de ruimtelijke inrichting vaststelt. Decentrale overheden maken op basis hiervan ruimtelijke keuzes, die worden uitgewerkt in concrete plannen. Sluitstuk is dan het bestuursakkoord tussen Rijk en de regio/provincie, waarin de prestatieafspraken worden vastgelegd en de wijze van monitoring.

Het adviesrapport Kiezen én delen is eveneens op 12 mei 2021 aangeboden aan de Tweede Kamer. De opgaven in het landelijk gebied moeten volgens dit advies samengaan met het toekomstig gebruik. Dit kan door het aanscherpen van doelen en kaders en door het uitwerken en toepassen van inrichtingsprincipes, waarvoor voorstellen zijn gedaan. Meervoudig ruimtegebruik is een belangrijk uitgangspunt, maar dit kan niet alle vragen om ruimte oplossen. Er zullen ook keuzes worden gemaakt waar functies niet te combineren zijn. Advies is op basis van de voorgestelde inrichtingsprincipes keuzes te maken die richting geven aan het Nationaal Programma Landelijk Gebied, dat is aangekondigd in de NOVI.

Vooruitlopend op de kabinetsreacties zijn het IPO en de afzonderlijke provincies met het Rijk in gesprek om over te brengen hoe de provincies tegen de conclusies en aanbevelingen van de adviesrapporten aankijken.

Vervolgprocedure / voortgang

Uw Staten worden periodiek op de hoogte gehouden van de voortgang over de uitvoering van de NOVI binnen de provincie Utrecht via berichtgeving over lopende Rijk-regiotrajecten en terugkoppeling over BO's Leefomgeving en MIRT Noordwest.

Bijlagen

- Voortgangsbrief over de NOVI.
- Adviesrapport Interdepartementaal Beleidsonderzoek Ruimtelijke Ordening.
- Adviesrapport Kiezen én delen.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen